

PŘEDMLUVA

Je již pozitivní tradicí, že představitelé teorie civilního procesu se věnují i jejím aspektům důležitým pro právní praxi, zejména legislativní. Na jejím začátku je Emil Ott, který se svými pracemi podílel na přípravě Kleinovy kodifikace a patřil k jejím zasvěceným interpretům. Všestranné dílo Václava Hory podstatně ovlivnilo legislativu první republiky, ať již byla realizována přijatými zákony anebo šlo o legislativní návrhy. František Štajgr patřil k tvůrcům kodifikace z roku 1950 a Zdeněk Češka kodifikace z roku 1963, při čemž oba ovlivnili i obsah dalších navazujících zákonů. V současné době je to především Alena Winterová, jejíž statě se věnují legislativnímu vývoji civilního procesu a jeho koncepcím.

Legislativní vývoj po roce 1990 probíhá za složité situace, která jej přímo ovlivňuje. Platí to obecně a civilní proces není v tomto směru výjimkou. Na počátku tohoto období šlo o to, aby v době co možno nejkratší byly z právního řádu odstraněny instituty, které neodpovídaly demokratickým koncepcím nebo které představovaly překážku pro fungování tržního hospodářství, a aby současně byly nahrazeny adekvátní právní úpravou. V dalším období dochází k tomu, že se již uplatňují principy nové úpravy, koncepčně překonávající platnou úpravu, ale zatím jen omezeně, v dílčích úpravách.

Tato fáze vrcholí rozsáhlou novelizací o. s. ř., provedenou zák. č. 30/2000 Sb., která maximálně využila možností změn s cílem připravit půdu pro příští kodifikaci. Vzdor tomu i po této zásadní novelizaci pokračovaly dílčí změny o. s. ř. Svědčí to o tom, že principiální řešení je možné hledat jen v nové souhrnné úpravě (kodifikaci) civilního procesu, která začala být připravována po koncepční, teoretické stránce i z hlediska přípravy legislativní.

Za této situace nemohl být přínos Aleny Winterové k novým úpravám vyjádřen jinak, než sérií článků, uveřejněných v odborných publikacích a časopisech. Jimi reagovala na probíhající legislativní vývoj, vyjadřovala se k pojetí a navrhovala další řešení. Za existující situace to byla zřejmě jediná možná metoda, jak se do tohoto vývoje zařadit a jak jej ovlivnit. Souborné a systematické zpracování nových trendů by jednak přicházelo opožděně, neaktuálně, ale působilo by na nastíněný vývoj cize, z vnějšku a nestalo by se jeho součástí. Přes to statě Aleny Winterové, věnované probíhající legislativě, mají ucelenou koncepci, která je dána poměrně přesnou představou o tom, jaká by měla být příští kodifikace civilního procesu, s tím, že všechny dílčí úpravy by

měly být krokem k její realizaci. Z tohoto hlediska tvoří tyto statě určitý soubor, který by měl být zachován ve svém souhrnu, a přetrvat tak časovou vymezenost článků a statí, z nichž se skládá. To je důvodem, proč jsou tato díla představitelky české procesualistiky vydávána souborně – a právě v době, kdy mohou přispět pro orientaci nové kodifikace, která již probíhá.

Autorka se ve svých statích zabývá těmito okruhy problémů:

- a) První z nich tvoří její úvahy o tom, jak by měla být koncipována nová úprava civilního procesu. Patří sem statí, v nichž se zabývá vývojovými tendencemi, obsaženými zejména v doporučení Rady Evropy, jakož i statí věnované některým principům, které by měly určovat podobu příští úpravy.
- b) Druhý tematický okruh tvoří statí, věnované již uzákoněným změnám. Autorka se zabývá smyslem a cílem, který se stává důležitou složkou jejich interpretace. Do tohoto okruhu patří i kritické projevy, vyvolané jednak tím, že přijaté úpravy se odchyľují od linie modernizace civilního procesu, a kromě toho i současným uplatňováním praxe dílčích novel, které ohrožují přehlednost kodexu a jsou nežádoucí z hlediska právní jistoty.
- c) Konečně jsou zde statí, které jsou programově věnovány příští kodifikaci civilního procesu, její koncepci i způsobu jeho provedení. Zde je třeba poznamenat, že dále uvedené statí (s jednou výjimkou) se týkají tohoto problému jen dílčím způsobem. Alena Winterová však se tomuto problému věnuje ve statí „Úvahy o civilním procesu nad kodexem soukromého práva“, která byla publikována v AUC – Iuridica 1–2/2003, s. 193–206 a zde není přetiskována.

Ve sborníku, který předkládáme, jsou statí Aleny Winterové řazeny chronologicky. Jejich řazení podle témat – i když by možná bylo více adekvátní – není proveditelné proto, že většina statí se týká většího počtu problémů a jejich členění podle věcné problematiky by znehodnotilo celkovou koncepci článku.

Statí publikované ve sborníku jsou zásadně přebírány v jejich znění tak, jak byly původně publikovány. Nejsou totiž jen legislativními návrhy či stanovisky, jsou současně i obrazem toho, jak se po roce 1989 vyvíjelo právní myšlení. Vypuštěny byly proto jen pasáže zjevně anachronické anebo věnované jinému tématu.

Leden 2005

Jan Dvořák

František Zoulík